

MINISTRENE PARLAMENTARISKE ANSVAR OG FOLKETINGETS KONTROL

Jørgen Grønnegård Christensen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

DET GIVNE UDGANGSPUNKT

- Et parlamentarisk demokrati forudsætter kontrol med regeringsmagt og forvaltning
- Denne kontrol går i høj grad gennem ministrene
- En bred erkendelse af undersøgelseskommissioners uhensigtsmæssighed som hyppigt kontrolinstrument
- Derfor to spørgsmål:
 - Er det muligt at styrke og synliggøre Folketingets kontrol med regeringen?
 - Og er det muligt at gøre det på en måde, så det bliver politisk tillokkende at bruge dette instrument i stedet for undersøgelseskommissioner?

TRE PROBLEMER

- Hvilke instrumenter er der?
- Hvad duer de til?
- Hvilke farer skal man tage sig i agt for?

HVILKE INSTRUMENTER?

- Kendte former:
 - Stående udvalg undersøger hændelsesforløb for lukkede døre og afgiver beretning:
Udenrigspolitisk nævn i agentsagen (1987), DDR-sagen (1988) og Østrig-sagen (2000)
 - Et udvalg samler op efter anden undersøgelse:
Holger K. Nielsen efter SparNord-undersøgelsen og Udvalget for Forretningsordenen efter Thule- og Ambi-undersøgelser

INSTRUMENTER?

- Nye instrumenter i alternative former:
 1. Folketinget etablerer i hh. t. forretningsordenen fast granskningsudvalg. Det arbejder
 1. Som plenum og står selv for undersøgelsen
 2. Med mindre granskningsgruppe (3, 5 eller 7 medlemmer), som det nedsætter blandt medlemmerne med rapport til granskningsudvalget
 3. Som den enhed, der fastsætter kommissorium for og bestemmer sammensætning (størrelse) af et ad hoc granskningsudvalg

HVAD DUER DE TIL?

- at fremskaffe politisk relevant information om et afsluttet hændelsesforløb i form af
 - dokumenter
 - forklaringer og begrundelser fra ministre og embedsmænd, som har været involveret i forløbet
- at sammenfatte en politisk vurdering af dette hændelsesforløb mht
 - Hensigtsmæssighed og forsvarlighed
 - Beslutningsgrundighed og -kvalitet
 - Overholdelse af informationsforpligtelse

DUER TIL?

- Etablere et grundlag for Folketingets stillingtagen til
 - parlamentariske sanktioner
 - eller yderligere undersøgelser i eksternt regi
- Alt sammen inden for tidsfrister, som er forholdsvis korte – altså uger eller måneder
- Retlige vurderinger holdes ude og embedsmænd kan ikke holdes umiddelbart ansvarlige
- Folketinget/partierne i rekvirerende mindretal bærer selv omkostningerne i tid og organisering

HVOR LIGGER FARENE?

- Udvalget arbejder offentligt og åbent?
 - Risikoen er mange sager og et omfattende politisk cirkus
 - Det belaster det parlamentariske demokratis legitimitet
 - Idet man helt spiller vinklingen over til medierne
- Det bliver generelt så let, at der åbnes for granskninger på stribe, som mest af alt kaster støv op og dermed igen belaster legitimiteten

PROBLEMER TIL KRITISK STILLINGTAGEN

- Hvor stort skal/hvor lille kan det mindretal være, der aktiverer proceduren?
- Offentlige høringer eller lukkede møder med efterfølgende beretning?
 - Ikke så enkelt som det tager sig ud
- Embedsmænd må nødvendigvis inddrages i granskningen, men hvordan undgår man en amputering af deres daglige rådgivning
 - Samme problem med politisk udpegede embedsmænd
- Hvilken sekretariatskapacitet og hvor stor en sekretariatskapacitet skal Folketinget bygge op for at håndtere denne nye opgave?